

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

4 Vxor compatriis uxoris non mihi nubat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](#)

Moysem, & dicens: [Turpitudinem i. partis tui, vel matris, vel sororis non revelabis; turpitudo enim tua est.] Cum & ergo à propria consanguinitate jubemur abire, multo magis à spirituali nostri patris filia, omniexcusatione aut argumento seposito; sub nimia diffidione nos cavere convenit: ne in iram divini examini orridat, si quis talis more misitus, minime restrinxerit luxuriam. Vnde & omnes i. omnino cavenient ut i. talis feceleris commissione, ne in perpetuum pereat: sed hunc, qui hujus permisio/a temeritatem auctor, amplexus latum de piciens, impūlsum le misericoriam, per omnia tua fraternitas fudeat separare, & ponentes digna submittere, quatenus ab aeterna erunt damnatione animam ejus iterentur.

1. ¶ Turpitudinem] In decreto Zacharia (que sunt in versione adiutori) & apud Anselmum & Iovinum habentur omnia ut in capitulo Leviticus.

2. ¶ Comergo] In eisdem decreta sic legitur, Turpitudinem non revelare dicunt, dum à propria consanguinitate precipimus abstinere. Multò magis &c.

3. ¶ Vnde & omnes] Apud Anselmum eft; Vnde & omnes cavenient ut talis feceleris commissione.

C. III. ¶ Filius filiam, quam de sacro fonte suscepit, nullus tradere audeat.

Hinc Zacharias & Deus dedit.

¶ Non & eponer filiam, quam de sacro fonte suscepit, aliquando filio suo in matrimonium tradere; quia in diuina sententia germani esse inveniuntur. Si qualesvis committimus minimè restinxerit fratre laetus, ab ecclesia catholica abominabitur. Sed si converti fuerit, post separationem septem annis poneantur genit. Confiscis simul cum auctore d. sit ista condito: id est: simul cum cooperatoribus & consentientibus punietur.

2. pars. Fili vero, sive ante compateritatem, sive post hanc sicut, hanc conjugi possunt.

C. IV. ¶ Filius vel filia; ante vel post compateritatem genit., legitimè conjungi possunt.

Vnde Urbanus scribit: Vitali Presbytero Britonum, dicens.

Super e. quibus consulit nos tua dilectio: hoc videtur nobis ex sententia respondendum; ut & baptismus si in initio necessitate remna puerum in nomine Tri-ni baptizaverint, & quod spiritualium parentum filii legitimè conjungi, pater illam personam, per quam compates sunt effecti.

C. V. ¶ Qui ex comparte vel commatice post suscep-tus filios de fonte nati fuerint, conjungi non possunt.

Psechalis vero secundus post compateritatem genitos copulari prohibens, scribit:

Ricardus Episcopus.

Post suscep-tum vero de fonte filium vel filiam spiritualem, qui ex comparte vel commatice nativiter sunt, matrimonio conjungi non possunt; quia leges seculi non emancipato ad ipsius prohibit copulari.

C. Auctoritate 10. cap 3. refert fore integrum hanc epistolam, inter duas corpora, cujus numerum in. post auctor. In his ead. q. 4. 1. et 2. pars. refert fore integrum hanc epistolam, inter duas corpora, cujus numerum in. post auctor. Et deinceps c. porrò duorum, q. 1. et 2. pars. 3. Ipsius vero epistole auctorem C. ipsi estant Papistam facundum.

[Utrumque g. libro 23. digestorum sit: de rita nuptiarum, perpen-dicula p. q. in legitur.]

C. VI. PALEA.

PEr adoptionem qualita fraternitas eousque impedit nuptias, donec maner adoptio: ideoque eam, quam pater meus adopavit, & emancipavit, potero uxorem ducere. & quæ, & si me emancipato, illam in potestate retinet, poterimus jungi matrimonio. Itaque volunti generum adoptare, susdetur, ut filiam emancipet. Similiter suadetur ei, qui velit nrum adoptare, ut emancipet filium.

¶ Hac palea habetur in aliquot venustu; à quibus casere abesse solent, & non distinguuntur à superiori capite.

3. pars. Si qui vero aliquo fortuito casu filiam sua commatri uxorem acceperit, non cogitur eam dimittere.

C. VII. ¶ Non cogitur quis dimittere filiam sue: commatri, quam duxit in conju-gium.

Unde in Triburensi concilio legitur. 48.

Illud a etiam nsc. canonica institutione definitus, nec interdictione aliqua refutamus, sed proper eos, qui diversè de eo sentiunt: hoc loco aliquid commemo-ramus. Si quis sua spiritualis commatris filiam fortuito, & ita contingente rerum casu in conjugium duxerit, concilio maturiori servato eam habeat, atque honeste legitimo coniugio operam det.

QUÆSTIO IV.

Relictam vero compatri uxoris sua nullus in conjugem ducere posset.

C. I.

Vnde Nicolaus Papa scribit Constantiensi Episcopo Salomonis.

Sciscitur a nobis sanctitas vestra; si aliquis homo duas commatres habere valeret, unam post alteram: In quo meminisse debet scriptum esse: e. [Eritudo in carne una.] Ita que cùm constet, quia vir & mulier una caro per connubium efficiuntur, restat nimurum virum comparem constituti illi mulieri, cuius matrimonio assumpta uxori commater esse videbatur: & idcirco liquet, virum illi feminam non posse jungi in copula, quia commater ejus erat, cum qua idem fuerat una caro effectus.

C. II. ¶ Odo annis peniteat; qui duabus commatribus commisceretur.

Item ex concilio Chalcedonensi.

Si pater & filius, aut duo fratres cum una muliere, aut si cum marie & filia, aut cum duabus sororibus, aut cum duabus commatribus aliquis concubuerit, secundum antiquam & humaniore definitionem octo annis peniteat.

¶ In concilio Chalcedonensi nihil huiusmodi existat tractatum, aut definitum. Ex eo tamen referunt etiam in fragmento panthe-ruis incerti auctori: eodem modo citatur infra c. post auctor.

C. III. ¶ Nullus duabus commatribus commisceretur.

Item Innocentius Exsuperio Tolosano Episcopo.

Si quis ex uno coniugio filium aut filiam alterius usus de sacro fonte suscepit, aut ad christiana tenerit, vel Christianitatis ministerium dederit; ambo & vir & uxor compates existim parentibus infantis; quia vir & mulier caro una effecti sunt.

1. ¶ Utinmo] In plerisque ructus exemplaribus: & eadem collectione decretorum incerti auctori, legitur, si quis unus ex conjugio. In epistola vero Innocentii Exsuperio Tolosano Episcopo scripta, hoc non habetur.

2. pars. Econtrario inventur in concilio Triburensi, cap. 47.

a. Lumin. n. b. ali. crucis damnatione animas eorum,

c. Poly. iud. 1. lib. 10. cap. 28. d. al. auctore. e. Sentent. 4.

d. distin. 42. f. Statut. 4. art. 42. Poly. l. 6. iii. 6. Ans. l. 10. c. 34.

g. T. 3. lib. 17.

b. Sent. ibid. Burch. lib. 37. c. 46. Ivo p. 9. c. 97.

Ivo p. 1. c. 37. & p. 9. c. 35. Pann. 4. c. 63. e. Genz. & Poly.

l. 6. iii. 6. f. al. mysterium.

C. IV. q. Uxorem commater ducere potest, cuius
ipsa commater non fuerat.

Qui spiritualem habet compatriam, cuius filium de la-
vacro sacri fontis accepit, & eis uxori comma-
ter non est, licet ei defuncto comparte suo, ejus viduan
ducere in uxorem, si nullam habet consanguinitatis pro-
pinquitatem. Quid enim? Non quid non possunt con-
jungi, quos nulla proximitas carnalis, vel nulla genera-
tio fecerint spiritualiter?

C. V. q. De eodem.

Item in epistola Pachalidis Papa secundi ad Rhoge-
num Episcopum.

Post b' uxoris obitum, cum commatice uxoris viri su-
perficiis conjugio copulari, nulla videtur auctoritas,
vel ratio prohibere. Neque enim cognitio carnis co-
gnatio spiritus comparatur, neque per unionem e carni
ad unionem spiritus pertinuerit.

3 pars. Notandum vero est, quod aliud est, commatrem a-
licuius cognoscere, atque aliud, derelictam ab aliquo commatrem a-
licuius fieri. Auctoritas illa Nicola Papae, & Chalcedonensis synodi
illarum trichotomie commari sua uxoris matrimonio copulari, qui uxori
sua obitum redditum, postquam illius commater extitit. Illa vero
auctoritas Trivicensis concilii illos permittit matrimonio copulari,
cuius uxor, postquam a' vero suo dereliquit, illius commater effi-
ciens, nec potest commatorem a' vero suo cognoscere. Qua-
ratur autem, an uxor cum marito in baptismate simul debet susci-
pere puerum.

C. VI. q. Uxor simul cum viro filium aliejan in
baptismate non suscipiat.

De huius scissori Vrbanus 11. Vitalis Presby-
tero 1. Brux.

Quod d' autem uxor cum marito in baptismate simul
non debet suscipere puerum, nulla auctoritate re-
peritur prohibitum. Sed ut puritas spiritualis paterni-
tatis ab omni labe & infamia conferetur immunit, di-
gnum esse determinum, ut utrique infimul ad hoc aspira-
re minime praefumant. Quia vero piaculare flagitium
committit, qui duabus commatibus, velut duabus foro-
ribus, nupl. magna iuxta modum culpa penitentia sibi
debet in jungi.

1. ¶ Presbytero] Antea legebatur Episcopo. Emendation
est ex exemplarioribus vetustis, que collate sunt. Et eadem citato est
sup' a' haec eadem causa, q. 3. super quibus.

Illud vero Trivicensis concilii: [Qui spiritualem habet com-
patrem, &c.] ante hanc prohibitionem dictum intelligitur: vel u-
xor commater accipiat, non ex eadem sillo cum viro, sed ex alio.

QVÆSTIO V.

Quod a' uincem clandestina conjugia fieri non debent,
ps. Evaritus Papa testatur, scribens Episcopu Africa,
epistol. 1.

C. I. q. Clandestina conjugia fieri non
debet.

Aliter e' legitimum & non sit conjugium, nisi ab
his, qui super ipsam freminam dominationem ha-
bere videntur, & a' quibus custoditur, uxor petatur, &
a parentibus, & propinquoribus sponsetur, & legibus
dotetur, & suo tempore facerdotialiter, ut mos est, cum
precibus & oblationibus a facerdoti benedicatur, & a
paronymphis, ut confuciuo docet, custodita & lo-
ciata, a proximus congruo tempore petita legibus de-
tetur 2, ac solenniter accipiat, & biduo, vel triquo
orationibus vident, & calixatam custodian. Item

a. at. Suscepit. Sentent. ibid. Polyc. 1.6. tit. 6. Burch. 1.17. c. 45.
Ipol. 9. c. 96. Pann. 1.7. 6. 67. b. Sent. ibid. Polyc. ib. Anf. 1.10. 6. 34.
c. alii. sententia. d. Sentent. ibid. e. In capite. Carol. 1.6. 7.
sap. 6. 63. Sent. 4. dist. 2. 26. Polyc. 1.6. tit. 4. Anf. 1.10. c. 2. Ipol. 4.
c. 4. Pann. 1.6. c. 31.

¶ Ita peracta legitima scitote esse conubia: aliter vero
presumpta, non conjugia, sed adulteria, vel contuberna,
vel stupra, aut fornicaciones potius, quam legitima con-
jugia esse non dubitate, nisi voluntas propria suffraga-
verit, & vota succurrent in legitima.

1. ¶ Legitimum] In epistola ipsa interficietur hac, sicut à
Petribus accepimus, & à sanctis Apostolis, corumq; su-
cessoribus traditum invenimus.

2. ¶ Detur] Antea legebatur, a legibus datur, quod
jam superius dictum erat. Emendatione est ex virtutis editissimi
conciliorum, caputularibus, Anf. 1.10. & Iovne.

C. II. q. Nupicias occultas celebrare non
licet.

Item ex decreto Hormisdæ Papæ, c. 6.

Nuplia a fidelis cuiuscunq; condicione si, occule-
te, nuprias faciat, sed benedictione accepta a facer-
dote, publice nubat in Domino.

¶ Apud Burchardum, Iovinem, Polycarpum, & in collectaneo
qui est tom' tertio conciliorum post decreta Alexandri tertii, pat.
49. cap. 10. citatu' similiter ex decreto Hormisdæ. Verum in scissori
collectione decretorum, ist. de clandest. depon. citatur ex Alexan-
dro tertio, qui primus auctor hujus capituli esse non potest, quia
qui posterior fuit Gratianus.

C. III. q. Nupicias publice celebrare debent.

Item Nicolaus ad confut. Bulgariae,

cap. 3.

Nostros b' tam mares, quam feminæ non ligam-
ram a uream, vel argenteam, aut ex quolibet metallo
compositam, quando nupcialia foedera contrahant,
in capitibus deferunt: sed post sponsalia, que furu-
rum sunt nuptiæ promissa, foedera quoque & con-
senso eorum, qui hæc contrahant, & eorum, in quorum
potestate sunt, celebrantur: & postquam arthūs spon-
sib' sponsus per digitum fidei annulo insignitum de-
spondit, donecque utrique placitum sponsus ei cam
septio pactum: hoc continente coram invitatris ab una
que parte tradiderit (aut mox, aut apto tempore, ne vi-
delicit ante tempus lege definitum) tale quid fieri pra-
sumatur,) ambo ad nupcialia foedera producentur: &
primum quidem in ecclesia Domini cum oblationibus:
quas offere debent Deo per facerdotis manum, statu-
untur, sicut demum benedictio, & velamen or-
reste suscipiunt. Item. ¶ Hæc sunt præter alia, quæ ad
meritoriam non occurunt, pœna conjugiorum folenia.
Peccatum autem esse, si hæc cuncta in nupciali foedere non
interveniant, non dicimus, quemadmodum Gracis vox
africæ redicidit.

C. IV. q. In contrahendo conjugia sua ob-
servanda.

Item Leo Papa.

Valis d' debet uxor esse, qua habenda est secun-
dum legem, virgo casta, & deponitatis virginite-
te, & dotata legitime, & a parentibus tradita, &
sponsa, & a paronymphis accipienda: & ita secundum
legem, & Evangelium publicis nuptriis in conjugium illi-
quidè sumenda, & omnibus diebus vita (tiffex confe-
su, & causa vacanza Deo) nunquam propter hominem
separanda; & si fornicate fuerit 1, dimittenda, sed illa
vivente altera non ducenta, quia s' adulteri regnau-
Dei non possidetur, & penitentia illius 2, per letigia
ram recipienda.

Burchardus etiam, Anfilius, Ivo & Panormus citant ex Leo.
Sed feret idem in concilio Rhemensi Tropæam, c. 1. & lib. 7. cap.
c. 279. resertu' ex B. Augustino, & infra 36. 9. c. 11. (quod
est istud ex B. Hieronymo) in illi verbis, & reliqua que sequi-
tur in predictis, videntur indicari quæ in hoc capite continentur.

a. Togæ, ibid. Burch. 1.9. cap. 3. Ipol. 8. c. 14.1. Pan. 1.6. 7.
b. Ipol. 8. c. 6. Pan. 1.6. c. 9. c. al. queque. d. Polyc. 1.6. 7.
Anf. 1.10. c. 3. Burch. 1.9. c. 2. c. al. tradit. sponsa, Ipol. 8. c. 14.
Pan. 1.6. c. 36. f. 1. Cor. 6.